



УДК 77.03:316.7]-021.452(477)"2010/2020"

## ІМПЛІЦИТНИЙ НАРАТИВ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ФОТОКНИГИ 2010-2020 РР.

ДОВГАНИЧ Роберт

Львівська Національна Академія Мистецтв, Львів, Україна  
[robert.dovganych@gmail.com](mailto:robert.dovganych@gmail.com)

*Фотографія як медіум дозволяє розповідати складні історії через візуальний наратив, що може бути як експліцитним, так і імпліцитним. Використовуючи елементи композиції, світла, перспективи та суб'єкта, фотографічні проєкти та фотокниги утворюють секвенції з початком, розвитком та завершенням. Цей підхід робить фотографію засобом виразності та комунікації, відкриваючи простір для багатозначного та суб'єктивного інтерпретування глядачем. Українські фотокниги 2010-2020 років ілюструють імпліцитний наратив через деіксис, пропущену інформацію, соціолінгвістичні маркери, елементи дискурсу, імплікатуру, культурні зв'язки, тон та інтонацію, відкриваючи нові горизонти для рефлексії та діалогу.*

**Ключові слова:** фотографія, фотокнига, фотопроєкт, наратив, імпліцитність.

### ВСТУП

Наратив у контексті фотографічних проєктів та фотокниг можна визначити як спосіб розповіді історії або передачі повідомлення за допомогою серії зображень. Він використовує візуальні елементи, такі як композиція, світло, перспектива та суб'єкт, для створення послідовності, яка має початок, розвиток і завершення, або для висловлення певної ідеї чи емоції. Фотографічний наратив не обов'язково має бути лінійним або однозначним. Він може бути відкритим, багатозначним і суб'єктивним, залежно від намірів автора і взаємодії з глядачем. Цей підхід до фотографії робить її засобом виразності та комунікації, дозволяючи розповідати складні історії без слів.

### ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є спроба застосувати лінгвістичний підхід в контексті імпліцитного наративу до аналізу української фотокниги 2010-2020 рр., а також розглянути засоби та навести конкретні приклади видань, де він був здатен імплементуватись.

### РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У фотографії наратив може бути як експліцитним, так і імпліцитним. Експліцитна інформація в тексті легко ідентифікується через прямі семантичні, лексичні та граматичні маркери теми, що не веде до непорозумінь чи



помилкового розуміння. Водночас імпліцитність залежить від інтерпретації, яка опирається на ретроспективний аналіз, передбачення, натяки, домисли, припущення, а також на культурно-ситуативні контексти, шарування та асоціації. Цей процес творить імпліцитно-прагматичний і інтертекстуальний гіперпростір, який має глибоко особистий характер [1].

Слід зазначити, що різноманіття підходів до розуміння імпліцитного як мовного феномену призводить до розбіжностей у тлумаченні цієї категорії. Це викликає необхідність визначення ключових характеристик її прояву і тих чинників, які в контексті комунікації стають об'єктивними та однозначними, дозволяючи виявити приховані значення, зашифровані в образній формі [2].

Стосовно української фотографії та фотокниг 2010-2020 рр., потрібно зазначити, що імплементація такого поняття як «імпліцитний наратив» відбувається через ряд засобів, зокрема таких як: деїсис, пропущена інформація, соціолінгвістичні маркери, елементи дискурсу, імплікатура, культурні зв'язки, тон та інтонація.

Імплікатура у даному контексті розглядається як щось невимовлене або натяк, який мається на увазі без прямого висловлювання. У фотокнигах імплікатура може бути створена через композицію, освітлення або деталі, що спонукають глядача до власних висновків про підтекст зображення. Самвидав львівського фотографа Тараса Бичка «ISO» (2020), де він вдається до динамічної візуальної мови, обираючи ангуляцію, освітлення та кадрування так, щоб акцентувати на суб'єктивному переживанні ізольованості добре вписується у цей наративний засіб. Елементи символізму та алегорії відіграють ключову роль у передачі складних внутрішніх станів, тоді як мінімалістичний підхід у виборі об'єктів та сцен зміцнює емоційну насиченість робіт.

Соціолінгвістичні маркери. Це елементи, що відображають соціальні та культурні особливості через мову, діалекти, сленг або жести. У фотокнигах можуть бути використані текстові вставки або зображення, що фіксують певні мовні особливості, які характеризують групу людей або певний час. Цей засіб використала Марина Бродовська у своїй книзі «Моя дорога Віра» (2020). Авторка показує еволюцію близьких людських взаємин через об'єктив. Проект відображає не лише персональну історію двох особистостей, але й рефлексію на тему універсальності людських емоцій та відносин в епоху цифровізації. Застосування соціальних мереж як засобу підтримки зв'язку демонструє адаптацію сучасних технологій для збереження відносин на відстані, представляючи цікавий аспект для аналізу в контексті візуальної культури.

Пропущена інформація. Це свідоме утримання певної інформації від глядача, щоб спровокувати допитливість або надати місце для власних інтерпретацій. Використання неповних кадрів, абстрактних зображень або розподілу зображень, які не дають повної картини, спонукають до домислу. Саме за допомогою цього засобу була створена фотокнига Ігоря Чекачкова NA4JOPM8 (2021). Зображення, які зазнали перетворення через цифрові пошкодження, стали об'єктами глибокого художнього осмислення, перетворившись від технічних несправностей до естетичних артефактів. Ця



фотокнига ставить під сумнів і водночас висвітлює соціальні та політичні аспекти української реальності через призму особистих досвідів, торкаючись універсальних тем таких, як втрата та пристрасть, інтимність та ізоляція. Серендіпітетність, або випадкові результати комп'ютерних алгоритмів — стала інструментом для фотографа в реалізації амбіційного задуму, злиття приватного і публічного аспектів його творчості в єдину наративну канву, що розкриває комплексність людського існування.

Деіксис. Вказівні слова або елементи, які можуть бути використані у текстових вставках або в контексті зображень для вказівки на конкретний час, місце або особу. Вони допомагають «прив'язати» розповідь до конкретних обставин або точок зору. Видання та однойменна серія «Fundamental space explorations of naked singularity» (2021) Сергія Мельниченка [3] відображає ностальгію за космічною міфологією раннях 2000-х та є водночас спробою трансгресії традиційних границь сприйняття, запрошуючи глядача до медитації над власним місцем у неосяжному Всесвіті. Використовуючи візуальні та концептуальні засоби, проєкт розгортає перед глядачем сценарій, де людина є одночасно дослідником і вигнанцем у власному світі, вічним мандрівником, що шукає відповіді на вічні запитання про сутність буття, пошук ідентичності та сенсу життя у безмежному космічному просторі. Цей проєкт став виразом сучасного художнього дискурсу, який поєднує в собі глибоку філософську рефлексію з інноваційними мистецькими методами, щоб створити багатовимірний наратив, який стимулює до переосмислення власної ідентичності та місця людини у величому космосі.

Елементи дискурсу. Це структурні одиниці, що включають розподіл тексту та зображень, їх послідовність та взаємозв'язки. У фотокнигах використання порівняльних зображень, послідовностей або контрастів може слугувати для розвитку або зміни теми. Авторка Юлія Кривич у своїй фотокнизі під назвою «Presentiment» (2015) також зробила порівняльний контраст, який показав дуалістичний погляд на початок війни 2014 року з погляду молоді.

Культурні зв'язки. Відсилання до історії, традицій, символів, які резонують з певною культурою. У українському контексті це можуть бути зображення, що викликають асоціації з історичними подіями, національними символами або культурними практиками. «Львів — Божа Воля» (2018) В'ячеслава Полякова виник на перехресті випадковостей, створюючи унікальну естетику, яку він осягає як основу для свого фотопроекту та фотокниги [4]. Ключовим аспектом творчості Полякова є принцип відсутності свідомого кураторства автора над своїми роботами. Проєкт становить собою візуальну подорож автобусним маршрутом, що веде від Янівського цвинтаря у Львові до віддаленого села, затишно розташованого серед лісів на кордоні з Польщею. Назва проєкту слугує не географічним орієнтиром, а художньою метафорою. Поляков збирає об'єкти своїх фотографій без особистого втручання у сцену, проте в багатьох зображеннях він ретельно вирізає фон, створюючи особливий візуальний ефект, що підкреслює ізольованість та унікальність кожного сюжету.



Тон та інтонація. Хоча в зображеннях немає звуку, тон може бути переданий через вибір сюжетів, кольору, освітлення, та інших візуальних елементів, які викликають певні емоції або настрої. Інтонація може бути передана через ритм або структуру розміщення зображень. «When I was a Virgin» (2021) Сергія Мельниченка активно використовує цей засіб та за допомогою тональності, контрасту та секвентивності зображень передає естетику грайливої молодості та швидкоплинності цього явища [5].

### **ВИСНОВКИ**

В українській фотографії та фотокнигах 2010-2020 років імпліцитний наратив реалізується через різноманіття засобів, таких як деїксис, пропущена інформація, соціолінгвістичні маркери, елементи дискурсу, імплікатура, культурні зв'язки, тон, та інтонація. Кожен з цих засобів дозволяє авторам проєкту глибоше досліджувати та представляти свої ідеї, створюючи складні та багатогранні візуальні наративи, що спонукають глядача до рефлексії та інтерпретації. Ці засоби відкривають перед глядачем багатий спектр тем та емоцій, дозволяючи зануритись у глибокий особистісний або колективний досвід, який розгортається через візуальні образи, створюючи таким чином унікальний імпліцитно-прагматичний і інтертекстуальний простір для діалогу між автором та аудиторією.

### **ЛІТЕРАТУРА**

1. Іванишин Н. Ознаки імпліцитності як мовної категорії / Н. Іванишин // Лінгвістичні студії. - 2011. Вип. 22. С. 12-17.
2. Кость А. Лексико-стилістичні засоби вираження імпліцитності в художньому тексті / А. Кость. С. 186-192.
3. Melnitchenko S. Fundamental Space Explorations Of Naked Singularity: Italy: 89books, 2021. 64 с.
4. Poliakov, V. Lviv—God's Will: London: Overlapse, 2018. 128 с.
5. Melnitchenko S. When I was a Virgin: France: Éditions Besard, 2021. 36 с.

### **DOVGANYCH R. IMPLICIT NARRATIVE IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN PHOTOBOOKS 2010-2020**

*Photography as a medium allows for telling complex stories through a visual narrative, which can be both explicit and implicit. Utilizing elements of composition, light, perspective, and subject, photographic projects and photobooks create sequences with a beginning, development, and conclusion. This approach makes photography a means of expression and communication, opening up space for multilayered and subjective interpretation by the viewer. Ukrainian photobooks from 2010 to 2020 illustrate the implicit narrative through deixis, omitted information, sociolinguistic markers, elements of discourse, implicature, cultural links, tone, and intonation, opening new horizons for reflection and dialogue.*

**Keywords:** *photography, photobook, photo project, narrative, implicitness.*